

Sygn. akt V ACa 225/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 czerwca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Janusz Kiercz
Sędziowie :	SA Olga Gornowicz-Owczarek (spr.) SA Aleksandra Janas
Protokolant :	st. sekretarz sądowy Marta Zdrodowska

po rozpoznaniu w dniu 20 czerwca 2017 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Syndyka Masy Upadłości (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w Z.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w F. i (...) z ograniczoną odpowiedzialnością Spółce Komandytowej we W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 8 listopada 2016 r., sygn. akt V GC 137/15

1. zmienia zaskarżony wyrok:

- w punkcie 1 o tyle, że zasądza na rzecz powoda solidarnie od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w F. ustawowe odsetki od kwoty 50.495,74 złotych za okres od 20 grudnia 2013 r. do 10 czerwca 2014 r., a od pozwanej (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki Komandytowej we W. ustawowe odsetki od kwoty 50.495,74 złotych za okres od 20 maja 2014 r. do 10 czerwca 2014 r.,

- w punkcie 2 w ten sposób, że umarza postępowanie co do kwoty 50.495,74 złotych,

- w punkcie 3 o tyle, że zasądzoną tam tytułem kosztów procesu kwotę 3.617 złotych obniża do kwoty 2.043,60 (dwa tysiące czterdzieści trzy i 60/100) złotych,

- w punkcie 5 w ten sposób, że nakazuje pobrać na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Częstochowie) od powoda kwotę 600,87 (sześćset i 87/100) złotych,

a od pozwanych solidarnie kwotę 2.728,12 (dwa tysiące siedemset dwadzieścia osiem i 12/100) złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych;

2. oddała apelację w pozostałej części;

3. zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 828 (osiemset dwadzieścia osiem) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Aleksandra Janas	SSA Janusz Kiercz	SSA Olga Gornowicz-Owczarek
----------------------	-------------------	-----------------------------

Sygn. akt V ACa 225/17

UZASADNIENIE

Powódka (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości układowej w Z. wniosła o zasądzenie solidarnie od pozwanych (...) Spółki Akcyjnej w F. i (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej we W. kwoty 171.203,23 zł wraz z odsetkami ustawowymi od kwot i dat szczegółowo określonych w pozwie oraz o zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, że zawarła w dniu 14 lutego 2013 roku umowę nr (...) z pozwaną (...) S.A. działającą jako zamawiający i generalny wykonawca inwestycji polegającej na „Wybudowaniu budynku A zespołu zabudowy mieszkaniowo – usługowej przy ul. (...) i ul. (...) we W.”. Inwestorem w zakresie tej inwestycji była pozwana (...) Sp. z o.o. Sp.K.

Pozwana (...) Sp. z o.o. Sp. K. wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania. Pozwana między innymi wskazała, że pozwana A. dokonała zapłaty długu strony powodowej wobec Pierwszego (...) Urzędu Skarbowego w wysokości 101.032,94 zł, a zatem do tej wysokości roszczenie objęte pozwem jest bezzasadne.

Pozwana (...) S.A. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów procesu. Podniosła między innymi, że przekazała do Naczelnika Pierwszego Urzędu Skarbowego w S. całą kwotę należną powodowi od pozwanego w wysokości 101.032.94 złote. Na skutek zapłaty do organu egzekucyjnego wierzytelność z tytułu przedmiotowej faktury (...) wygasła w całości.

W odpowiedzi na stanowisko pozwanych powódka podała, że o zapłacie przez pozwaną A. należności na rzecz Pierwszego Urzędu Skarbowego w S. dowiedziała się już w trakcie postępowania. Na rozprawie w dniu 23 maja 2016 r. cofnęła powództwo w zakresie kwoty 50.495,74 zł i wniosła o zasądzenie odsetek od tej kwoty za okres od dnia 20 grudnia 2013r. do dnia 10 czerwca 2014 r.

Postanowieniem z dnia 25 września 2014 r. Sąd zawiesił postępowanie w sprawie ze względu na fakt, iż w dniu 5 września 2014 r. została ogłoszona upadłość likwidacyjna powódki przez Sąd Rejonowy w Gliwicach Wydział XII Gospodarczy do spraw Upadłościowych i Naprawczych. Następnie w dniu 9 lipca 2015 r. syndyk masy upadłości powódki złożył oświadczenie o wstąpieniu do sprawy i złożył wniosek o podjęcie postępowania w sprawie. Następnie w dniu 1 października 2015 r. Sąd podjął postępowanie w sprawie z udziałem Syndyka masy upadłości (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w Z..

Wyrokiem z dnia 8 listopada 2016 r. Sąd Okręgowy w Częstochowie:

1. oddalił powództwo;

2. umorzył postępowanie co do kwoty 50.495 zł;

3. zasądził od powoda Syndyka Masy Upadłości (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w Z. na rzecz pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w F. kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

4. zasądził od powoda Syndyka Masy Upadłości (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w Z. na rzecz pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki Komandytowej we W. kwotę 3.951,20 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

5. nakazał pobrać od powoda Syndyka Masy Upadłości (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w Z. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 846,30 zł tytułem pokrycia należności tymczasowo wypłaconych ze środków Skarbu Państwa.

Apelację od powyższego wyroku w części oddalającej powództwo o zapłatę odsetek od kwoty 50.495,74 zł za okres od dnia 20 grudnia 2013 r. do dnia 10 czerwca 2014 r. (pkt 1 wyroku), umarzającej postępowanie w zakresie kwoty 0,74 zł (pkt 1 i 2) wniósł powód, domagając się zasądzenia solidarnie od pozwanych (...) S.A. oraz (...) sp. z o.o. s.k. odsetek ustawowych od kwoty 50.495,74 zł od dnia 20 grudnia 2013 r. do dnia 10 czerwca 2014 r., umorzenie postępowania co do kwoty 50.495,74 zł i zasądzenia solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego. Powód zarzucił naruszenie art. 481 k.c.

Dodatkowo powód złożył zażalenie na koszty postępowania zawarte w punktach 3, 4 i 5 wyroku, domagając się:

- a) zasądzenia od powoda na rzecz pozwanej (...) S.A. kwoty 2.568,07 zł tytułem kosztów procesu;
- b) zasądzenia od powoda na rzecz pozwanej (...) sp. z o.o. s.k. kwoty 2.805,35 zł tytułem kosztów procesu;
- c) zasądzenia solidarnie od pozwanych (...) S.A. oraz (...) sp. z o.o. s.k. na rzecz powoda kwoty 1.048,93 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;
- d) pobrania solidarnie od pozwanych (...) S.A. oraz (...) sp. z o.o. s.k. na rzecz Skarbu Państwa kwoty 245,43 zł;
- e) pobrania od powoda na rzecz Skarbu Państwa kwoty 600,87 zł;
- f) zasądzenia kosztów postępowania zażaleniowego.

Powód zarzucił, iż Sąd Okręgowy powinien zastosować zasadę stosunkowego podziału kosztów, gdyż pozwana przegrała postępowanie w części, w jakiej została zapłacona dochodzona kwota w wysokości 50.495,74 zł do rąk prowadzącego egzekucję Urzędu Skarbowego już po wniesieniu pozwu.

W odpowiedzi na apelację i zażalenie pozwana (...) S.A. wniosła o ich oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego i zażaleniowego.

Ponieważ Sąd Apelacyjny nie przeprowadzał postępowania dowodowego ani nie zmieniał ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji, a w apelacji nie zgłoszono zarzutów dotyczących tych ustaleń, uzasadnienie wyroku zawiera jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa (art. 387 § 2¹ k.p.c.).

Zażalenie powódki nie podlega natomiast odrębnemu rozpoznaniu w postępowaniu zażaleniowym, ale w ramach złożonej apelacji co do istoty sprawy (art. 394 § 1 pkt 9 k.p.c.).

Słusznie zaznaczył skarżący, że cofnięcie powództwa odnosiło się do kwoty 50.495,74 zł. Powód podtrzymał natomiast żądanie odsetek od tej kwoty za okres od dnia następnego po dniu wymagalności do dnia zapłaty (k. 455). Umorzeniu wobec tego, w myśl art. 203 i art. 355 § 1 k.p.c. powinno dotyczyć należności głównej w wysokości 50.495,74 zł. Wobec tego, że Sąd Okręgowy w pkt 2 wyroku umorzył postępowanie do kwoty niższej o 0,74 zł, w tym zakresie apelację należało uwzględnić i dokonać zmiany tego rozstrzygnięcia na podstawie art. 386 § 1 w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. Nie jest natomiast niczym usprawiedliwione twierdzenie pozwanej (...) S.A., że Sąd Okręgowy umorzył również należności

uboczne w postaci odsetek od tej kwoty. Nie wynika to z treści rozstrzygnięcia zawartego w punkcie 2 wyroku ani z jego uzasadnienia.

Zasadnie też apelujący wywodzi, że Sąd Okręgowy nie miał podstaw do oddalenia żądania ubocznego od kwoty należności głównej, której cofnięcie dotyczyło. Należność w wysokości 50.495,74 zł wynikała z faktury nr (...) z dnia 7 października 2013 r. Pozwany kontrahent upadłego przedsiębiorstwa – (...) S.A. był zobowiązany kwotą tę uiścić do dnia 19 grudnia 2013 r. Od dnia następnego dłużnik popadł w opóźnienie i upadłemu przysługiwało roszczenie o zapłatę odsetek w myśl art. 481 § 1 k.c., który stanowi, że jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Roszczenie uboczne biegło aż do chwili zaspokojenia wierzyciela, czyli do dnia zapłaty. Zaspokojenie wierzyciela nastąpiło poprzez uiszczenie tej należności do organu egzekucyjnego, który prowadził postępowanie z wniosku wierzyciela upadłego. Wpłata na rzecz Urzędu Skarbowego nastąpiła w dniu 10 czerwca 2014 r. Tego też dnia pozwana spełniła swoje zobowiązanie pieniężne i tego też dnia przestało narastać roszczenie uboczne. Powodowi należały się zatem odsetki w ustawowej wysokości za opóźnienie w płatności od pozwanej (...) S.A. od kwoty 50.495,74 zł za okres od 20 grudnia 2013 r. do 10 czerwca 2014 r.

Uwzględnieniu powództwa w tej części nie stało na przeszkodzie prowadzenie postępowania egzekucyjnego przez wierzyciela upadłego w 2014 r., które już w związku z otwarciem postępowania upadłościowego dalej się toczyć nie może.

Odpowiedzialność pozwanej (...) sp. z o.o. s.k. oparta została na normie art. 657⁽¹⁾ § 5 k.c. Wykładnia gramatyczna powyższego przepisu nie pozwala jednak na stwierdzenie, że inwestor odpowiada solidarnie wobec podwykonawcy za należności uboczne w takim stopniu, jak podmiot zobowiązany do tego z umowy. Brak jest podstaw by dokonywać w tym zakresie wykładni rozszerzającej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2012 r., sygn. akt IV CSK 91/12). Należy mieć na względzie, że odpowiedzialność wykonawcy oraz inwestora, aczkolwiek solidarna, oparta jest na dwóch różnych podstawach prawnych. Odpowiedzialność wykonawcy znajduje swe źródło w umowie łączącej go z podwykonawcą, natomiast odpowiedzialność inwestora wynika z ustawy. Trzeba uwzględnić jej charakter – jest to odpowiedzialność gwarancyjna za cudzy dług, co powoduje, że zobowiązany musi mieć wiedzę odnośnie jej zakresu. Nie można też tracić z pola widzenia okoliczności, iż jest to odpowiedzialność o charakterze wyjątkowym i dużej dolegliwości. Stąd brak podstaw by przyjąć, że zgadzając się na zawarcie umowy przez wykonawcę z podwykonawcą, inwestor automatycznie przejął na siebie zobowiązanie do zapłaty ewentualnych odsetek za opóźnienie się wykonawcy z płatnością oraz że w stosunku do niego obowiązują terminy płatności wynagrodzenia wynikające z umowy.

W konsekwencji, inwestor nie odpowiada z tytułu odsetek za opóźnienie na podstawie umowy o podwykonawstwo, nie wiążą go terminy określone w umowie. Jego ewentualna odpowiedzialność z tego tytułu jest możliwa wtedy, gdy opóźni się ze spełnieniem swojego świadczenia. Ponieważ jego termin płatności nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, zastosowanie znajdzie art. 455 k.c., z którego wynika, że świadczenie o charakterze bezterminowym winno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu do zapłaty. Wezwanie do zapłaty zostało skierowane do pozwanej pismem z dnia 19 maja 2014 r., doręczone tego samego dnia i wyznaczające pozwanej trzydniowy termin zapłaty. Wymagalność zatem tego roszczenia ubocznego powstała w dniu 22 maja 2014 r. Powód mógł wobec tego zasadnie żądać zapłaty odsetek w myśl art. 481 § 1 k.c. dopiero od dnia 23 maja 2014 r. Bieg należności ubocznej przerwany został w dniu uiszczenia przez drugiego z zobowiązanych solidarnie dłużnika, czyli w dniu 10 czerwca 2014 r. Powodowi należały się zatem odsetki w ustawowej wysokości za opóźnienie w płatności od pozwanej (...) sp. z o.o. s.k. od kwoty 50.495,74 zł za okres od 23 maja 2014 r. do 10 czerwca 2014 r.

Odpowiedzialność obu pozwanych w zakresie zazębiającego się okresu odsetkowego jest solidarna.

Należy mieć na względzie jeszcze jedną okoliczność. W pozwie upadłe przedsiębiorstwo w sposób prawidłowy określiło wymagalność dochodzonych należności w stosunku do każdego z pozwanych i zażądało od pozwanego (...) sp. z o.o.

s.k. zapłaty odsetek od dnia 23 maja 2014 r. Rozszerzenie powództwa, stanowiące jednocześnie jego zmianę, mogło nastąpić wyłącznie w formie pisemnej (art. 193 § 2⁽¹⁾ k.p.c.), co w toku postępowania przed Sądem Okręgowym nie miało miejsca, natomiast rozszerzenie powództwa, poza przypadkami wyraźnie wskazanymi, w postępowaniu apelacyjnym jest w ogóle niedopuszczalne (art. 383 k.p.c.).

Apelacja zatem w zakresie żądania zasądzenia odsetek od pozwanej (...) sp. z o.o. s.k. od kwoty 50.495,74 zł za okres od 20 grudnia 2013 r. do 22 maja 2014 r. było niezasadna i podlegała oddaleniu. Uwzględniono natomiast apelację w pozostałym zakresie i w myśl art. 386 § k.p.c. zmieniono pkt 1 zaskarżonego wyroku o tyle, że zasądzono na rzecz powoda solidarnie od pozwanej (...) S.A. odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 50.495,74 zł za okres od 20 grudnia 2013 r. do 10 czerwca 2014 r., a od pozwanej (...) sp. z o.o. s.k. ustawowe odsetki od kwoty 50.495,74 zł za okres od 23 maja 2014 r. do 10 czerwca 2014 r.

Zaznaczyć jeszcze należało, choć kwestia ta nie była sporna, że oświadczenie o potrąceniu, na które powoływała się pozwana (...) S.A. w postępowaniu przed Sądem Okręgowym, nie obejmowało należności głównej czy ubocznej z faktury nr (...).

Sąd Apelacyjny podzielił także argumentację skarżącego odnoszącą się do zasady rozliczenia kosztów procesu i uznał, że koszty te powinny zostać rozliczone według stosunkowego podziału (art. 100 k.p.c.), a nie na zasadzie odpowiedzialności za wynik (art. 98 k.p.c.). W zakresie kwoty, co do której nastąpiło ograniczenie powództwa pozwane powinny zostać uznane za przegrywające spór. Należność ta niewątpliwie została zapłacona już po wniesieniu pozwu, a jej zapłata potwierdziła zasadność powództwa w tym zakresie.

Prowadzenie postępowania egzekucyjnego przeciwko upadłej spółce, w stosunku do której w chwili wniesienia toczyło się postępowanie układowe nie stoi na przeszkodzie wytoczenie sporu sądowego o należność, która tą egzekucją może być objęta. W niektórych przypadkach zachowanie takie może być wręcz pożądane (np. w celu uniknięcia przedawnienia roszczenia pieniężnego). Nie można zatem poczytywać za nieuprawione wniesienie pozwu o zapłatę w sytuacji, gdy powód jest świadomy istnienia długów i dążenia jego wierzycieli do zaspokojenia ich w drodze przymusu państwowego. W niniejszym przypadku nie zostało zresztą potwierdzone, że w chwili wniesienia pozwu powód wiedział o zajęciu wierzytelności przysługujących mu od pozwanej (...) S.A., gdyż zajęcie to nastąpiło dopiero w dniu 12 maja 2014 r., a pozew wniesiono w dniu 1 kwietnia 2014 r. Okoliczności te już w zupełności nie przystają do pozwanej (...) sp. z o.o. s.k.

Nie zachodził też szczególny wypadek, do jakiego odwołuje się art. 102 k.p.c., a pozwalający na obciążenie przegrywających tylko częścią kosztów poniesionych przez przeciwnika procesowego lub nie obciążania go wcale. Nigdy natomiast nie pozwala na zasądzenie ich na rzecz strony przegrywającej. Pozwana (...) S.A. powołuje się na porozumienie, które uzgodniła z upadłym, a które nie weszło w życie ze względu na brak zgody nadzorca sądowego. Brak tej zgody oznacza zatem, że porozumienie nie było uzgadniane z nadzorcą sądowym, co było warunkiem podjęcia jakichkolwiek negocjacji. W dodatku pozwana powołuje się na fakt, że wynik tego rozliczenia wskazywał, że pozwana nie miała żadnego zobowiązania wobec upadłego, gdyż przedstawiła do potrącenia swoje wierzytelności w postaci kar umownych. Jednak, jak się okazało, pozwana nadal była winna upadłemu kwotę około 100.000 zł, którą uiściła na rzecz wierzyciela upadłego (Urzędu Skarbowego) już po wniesieniu pozwu, a kwota, co do której nastąpiło cofnięcie pozwu, w ogóle nie była objęta oświadczeniem o potrąceniu.

Kwota 50.495,74 zł stanowi 29,5% dochodzonego roszczenia.

Powód poniósł koszty w wysokości 3.917 zł, na którą złożyły się wydatki na przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków w wysokości 300 zł i wynagrodzenia pełnomocnika wraz opłatą skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 3.617 zł. Połowa tych kosztów wynosi zatem 1.808,50 zł.

Pozwana (...) S.A. poniosła jedynie koszt wynagrodzenia pełnomocnika wraz opłatą skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 3.617 zł. Połowa kosztów poniesionych przez powoda i koszty tej pozwanej wyniosły łącznie 5.425,50 zł, z czego powód powinien pokryć 3.852,10 zł (71 %), a pozwana 1.573,40 zł (29 %). Pozwanej przysługuje zatem zwrot

kosztów od powoda w wysokości 2.043,60 zł. W ten sposób zmianie uległ punkt 3 zaskarżonego wyroku na podstawie art. 386 § 1 w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.

Pozwana (...) sp. z o.o. s.k. poniosła koszty w łącznej wysokości 3.951,32 zł, na co złożyły się wydatki na wynagrodzenie pełnomocnika wraz opłatą skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 3.617 zł oraz na przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków w wysokości 334,32 zł. Połowa kosztów poniesionych przez powoda i koszty tej pozwanej wyniosły łącznie 5.759,82 zł, z czego powód powinien pokryć 4.089,48 zł (71 %), a pozwana 1.670,34 zł (29 %). Pozwanej przysługuje zatem zwrot kosztów od powoda w wysokości 2.280,98 zł. W ten sposób zmianie uległ punkt 3 zaskarżonego wyroku na podstawie art. 386 § 1 w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.

Zmianie uległo również postanowienie Sądu Okręgowego zawarte w punkcie 5 wyroku (art. 386 § 1 w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.). Koszty sądowe nieuiszczone przez strony, stanowiące wydatki na przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków w wysokości 846,30 zł rozdzielono stosunkowo między stronami, przy czym powoda obciążało 71 % tej kwoty, czyli 600,87 zł, a pozwane solidarnie obciążało 29 % tej kwoty, czyli 245,43 zł. Pozwane obciążała również opłata od pozwu, od uiszczenia której powód został zwolniony w 29 %. Opłata ta wynosiła 8.561 zł, z czego pozwane solidarnie powinny zwrócić Skarbowi Państwa kwotę 2.482,69 zł. Łącznie zatem od pozwanych solidarnie zasądzone na rzecz Skarbu Państwa kwotę 2.728,12 zł.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w myśl art. 100 k.p.c., obciążając nimi w całości stronę pozwaną, gdyż apelacja powoda została oddalona jedynie w nieznacznej części. Wobec tego pozwane zostały zobowiązane do solidarnego zwrotu powodowi poniesionych przez niego kosztów postępowania, na które złożyły się opłata od apelacji w wysokości 153 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w kwocie 675 zł, czyli łącznie wyniosły 828 zł. Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika procesowego określono w myśl § 2 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (w brzmieniu obowiązujących w dniu wniesienia apelacji, czyli na dzień 27 grudnia 2016 r.).

SSA Aleksandra Janas SSA Janusz Kiercz SSA Olga Gornowicz-Owczarek